

ВПЛИВ ВИХОВНИХ ЗАХОДІВ З КІБЕРГІГІЄНИ НА ПІДВИЩЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО- ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ В ОНЛАЙН-СЕРЕДОВИЩІ

О. Д. Атаманенко

заступник директора з методичної роботи
Вінницького державного центру естетичного виховання
учнів професійно-технічних навчальних закладів
м. Вінниця, Україна

Анотація. Описано та охарактеризовано виховні заходи проведені для здобувачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти в онлайн-середовищі. Закцентовано увагу на заходах пов'язаних із Інтернет-середовищем, кіберпростором, кібербулінгом. Запропоновані поради по боротьбі із інтернет-шахрайством та кібербулінгом.

Ключові слова: здобувачів заклади професійної (професійно-технічної) освіти; Інтернет, кібербулінг.

Annotation. The educational activities conducted for applicants of professional (vocational and technical) education institutions in the online environment are described and characterized. The focus is on measures related to the Internet environment, cyberspace, and cyberbullying. Suggested tips for combating Internet fraud and cyberbullying.

Keywords: institutions of professional (vocational and technical) education of applicants; Internet, cyberbullying.

Збільшення кількості користувачів інтернету та інтеграція цифрових технологій в усі сфери життя виділяють як пріоритетну тему захисту особистої інформації та формування навичок безпечного використання інтернет-ресурсів. Інформаційна безпека стає ключовим завданням для суспільства, особливо для молодого покоління, яке все більше інтегрується в онлайн-

середовище. Здобувачі освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти підпадають під цю вразливу категорію, оскільки вони активно користуються інтернетом, але часто не мають достатніх знань щодо захисту своєї інформації. У цьому контексті важливим поняттям є кібергігієна, яка визначає правила та практики безпечного поведіння в онлайн-просторі.

На офіційному вебсайті корпорації Microsoft у розділі «Запитання й відповіді» можна знайти пояснення поняття «кібергігієна». «Кібергігієна» – це набір процедур, які зменшують ризик атаки. Завдяки принципам кібергігієни, як-от доступу з мінімальними правами та багатофакторній автентифікації, несанкціонованим особам важче отримувати доступ до вмісту. Також вона включає типові рекомендації, як-от оновлення програмного забезпечення та створення резервної копії даних, що дає змогу зменшити кількість системних уразливостей [1]. Ці принципи спрямовані на захист користувачів від шкідливих програм, запобігаючи можливому викраденню персональних даних та забезпечуючи безпеку цифрових пристроїв.

Вчені, такі як О.М. Бандурка, В.В. Василевич, В.В. Марков, В.О. Туляков, І.В. Жук досліджують питання кібербезпеки, приділяючи особливу увагу захисту даних та кіберзлочинності. Їхні роботи дають ґрунтовний аналіз сучасних загроз і пропонують практичні рішення для забезпечення захисту в цифровому середовищі.

Молодь, яка є однією з найбільш активних категорій користувачів інтернету, стає мішенню для різних видів кібершахрайств. Найбільш поширеними формами кіберзлочинів є фішинг, соціальна інженерія, крадіжка особистих даних та шахрайство у соціальних мережах.

Фішинг — це одна з найпоширеніших форм кіберзлочинності, яка полягає у надсиланні шахрайських електронних листів або повідомлень з метою викрадення конфіденційної інформації, такої як паролі або номери банківських карток. Молодь часто стає жертвами фішингових атак через їхню довірливість та недостатню увагу до захисту персональних даних.

Соціальна інженерія є ще одним видом шахрайства, де шахраї маніпулюють людьми, змушуючи їх добровільно розкривати особисту інформацію. Шахраї можуть діяти через фальшиві профілі в соціальних мережах або за допомогою підроблених оголошень про виграш призів, що особливо приваблює молодь.

Шахрайство у соціальних мережах також є поширеною проблемою серед молоді. Використовуючи популярність соцмереж, шахраї можуть створювати фальшиві акаунти, надсилати фальшиві пропозиції роботи, просити про фінансову допомогу або поширювати шкідливе програмне забезпечення. Недостатня обізнаність щодо безпеки в соцмережах робить молодь вразливою до таких атак. Ще одним небезпечним видом кібершахрайства є викрадення особистих даних. Шахраї можуть отримати доступ до акаунтів молодих людей, використовуючи слабкі паролі або вразливі точки в системах безпеки. Це дозволяє зловмисникам використовувати особисту інформацію для фінансових махінацій або шантажу.

Зважаючи на загрози, з якими стикаються молоді люди в онлайн-середовищі, виховні заходи з кібергігієни мають велике значення для формування високого рівня безпеки. У рамках заходів, організованих Вінницьким державним центром естетичного виховання учнів професійно-технічних навчальних закладів для здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти, активно залучаються працівники Управління протидії кіберзлочинам у Вінницькій області Департаменту кіберполіції, які надають здобувачам освіти актуальну інформацію про сучасні кіберзагрози та способи їх уникнення. Зокрема, під час лекцій та тренінгів здобувачі освіти отримують практичні знання щодо використання надійних паролів, важливості двофакторної автентифікації, а також вміння розпізнавати фішингові атаки. Учасники заходів також знайомляться з правилами безпечного поведіння в соціальних мережах та навчальних платформах, включаючи превенцію секстингу, грумінгу, кібербулінгу.

Вищезазначені заходи сприяють не лише підвищенню рівня обізнаності, але й розвитку культури кібербезпеки, яка стає невід'ємною частиною поведінкових моделей молодих людей в інтернеті. Значну роль відігравали реальні кейси, які дозволяли учасникам наочно побачити приклади кіберзагроз і методи їх запобігання. Аналітичні дані та статистика, представлені під час лекцій, надавали учасникам глибоке розуміння масштабів проблеми. Кібергігієна є необхідним елементом сучасної цифрової грамотності, а виховні заходи, спрямовані на її популяризацію, є ефективним інструментом для підвищення рівня загальної культури безпеки серед молоді. Здобувачі освіти ЗП(ПТ)О часто стикаються з різними формами кібершахрайства, такими як фішинг, соціальна інженерія та викрадення особистих даних. Навчання кібергігієні та активна робота з підвищення обізнаності здобувачів освіти допомагають не тільки уникнути шахрайських схем, але й розвивати культуру відповідального та безпечного використання інтернету.

Висновки. Ефективність виховних заходів підтверджується практичними результатами: учні починають усвідомлювати важливість кібергігієни та застосовують отримані знання в повсякденному житті, що в кінцевому підсумку сприяє зменшенню ризиків стати жертвою кіберзлочинів. Співпраця з Управлінням протидії кіберзлочинам у Вінницькій області Департаменту кіберполіції, залучення до проведення заходів фахівців з кібербезпеки дозволяють забезпечити високий рівень якості виховних заходів та їхню практичну цінність для здобувачів освіти.

Література

1. Що таке кібергігієна. Роділ «Запитання й відповіді». Офіційний сайт Microsoft. <https://www.microsoft.com/ukua/security/business/security-101/what-is-cybersecurity#:~:text=Що%20таке%20кібергігієна%3F,важче%20отримувати%20доступ%20до%20вмісту.>

2. Нечипоренко А. Що таке кібергігієна. Та як її підтримувати. CyberMediaTrack. 2022. <https://cybermediatrack.com/kibergigiiena-kiberbezpeka/>
3. Основи кібергігієни. Цифрова освіта. <https://osvita.diia.gov.ua/courses/cyber-hygiene>.
4. Кібергігієна – це важливо! Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського". <https://kpi.ua/2020-10-28>.
5. Основні правила кібергігієни. CERT-UA. <https://cert.gov.ua/recommendation/31>.
6. Основи кібергігієни. Портал управління знаннями НАДС. <https://pdp.nacs.gov.ua/courses/osnovy-kiberhigienu>
7. Основні правила захисту даних – кібергігієна для активного Інтернет-користувача. ESET – офіційний сайт. 2019. <https://www.eset.com/ua/about/newsroom/blog/data-protection/osnovnyye-pravila-zashchity-dannykh-kibergigiyena-dlya-aktivnogointernet-polzovatelya>.
8. Навчальний курс із основ кібергігієни «базові правила безпеки в цифровому середовищі». НТУ —ХПІІІ. <http://web.kpi.kharkov.ua/kmmm/uk/navchalnyj-kurs-iz-osnovkibergigiyeny-bazovi-pravyla-bezpeky-v-tsyfrovomu-seredovyshhi/>
9. Що таке кібергігієна і яке відношення вона має до вашого комп'ютера і підключених до нього пристроїв? <http://uzinform.com.ua/news/2020/06/30/174433.html>.